

KERKBLAD

Jaargang 30 - nummer 1
vrijdag 13 januari 2023
editie Dokkum e.o.

G e a n d e w e i

foto: Willem Wilstra

Protestantse
Kerk

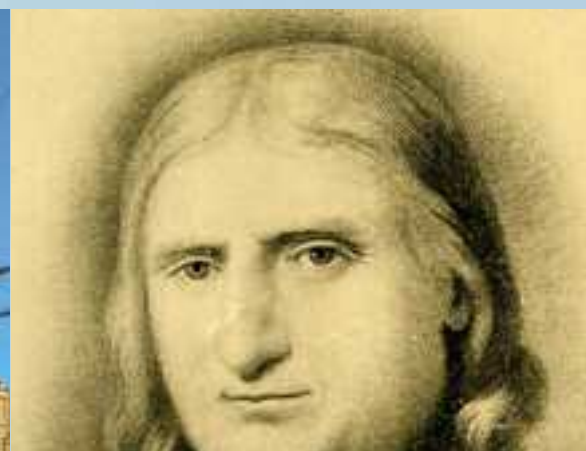
Lokkich nij-jier

Kubus

Het vergriip van
de zeventien ouderlingen

Geloofsgetuige
George Fox

Column Demi Groenevelt

Kubus

Precies drie jaar geleden rond Kerst en oud en nieuw schreef ik mijn eerste column voor de *Geandewei*, over tijd. Nu, tien columns later, heb ik mij voor het eerst beziggehouden met

een kleine kerstmeditatie, geïnspireerd op een kerkdienst van Beam. Een kerstmeditatie met een boodschap, die we mee mogen nemen, ook in het jaar dat voor ons ligt.

Ik begon mijn verhaal met het vergelijken van het leven van tweeduizend jaar geleden met een Rubickskubus. De frustratie die het oplevert om het ene vlak, dat je altijd als eerste oplost, kapot te moeten maken, om de rest van de kubus goed te krijgen. Maria uit Nazareth, die gelukkig was en zou trouwen met Jozef had haar eerste vlak opgelost, maar ze moest dat vlak loslaten om de rest van haar leven volledig te maken. En toch, zo lezen we, werd zij zonder twijfel moeder van Gods zoon.

Tijd maakt in dit geval geen verschil. Want ook nu kennen wij het gevoel dat iets, wat goed is en goed voor ons werkt, door onze vingers glipt, omdat we er geen invloed op hebben. En hoe moeilijk het dan ook is, we moeten leren dat als Hij het in Zijn handen heeft, wij het kunnen loslaten. Moeilijk is het dan te begrijpen dat het soms lijkt alsof sommige gebeden, waarin wij smeken om vrede, om oplossingen voor pijn en verdriet, niet worden verhoord. Ook dat leggen we toch in Zijn handen?

Ja, maar juist dan moeten we beseffen dat we de dingen niet in Zijn handen moeten leggen om ze te laten gaan zoals wij dat willen, maar ze in Zijn handen moeten leggen, zodat wij ze lós kunnen laten. Jezus kwam niet naar de wereld voor één vlak. Jezus kwam voor de hele kubus.

Terugkomend op mijn column van drie jaar geleden: de tijd staat dus niet alleen stil bij het besef van zegeningen en dankbaarheid. De tijd staat ook stil bij het besef van mogen loslaten en het uit handen mogen geven. Want ook nu, drie jaar later in 2023, is het kostbare begrip van tijd niet veranderd.

Demi Groenevelt uit Dokkum studeert rechtsgeleerdheid in Groningen

Meditatie Jezus redt

'Jezus redt'. Deze tekst kan soms ineens voor je verschijnen, aan de kant van de weg, met grote letters op een groot bord. Je ziet die tekst wel, maar rijdt dan ook weer verder. Zelf zou ik deze boodschap liever op een andere manier bekend maken, maar toch zet zo'n tekst me wel aan het denken.

door ds. Gerrit Groenevelt

Het is een Bijbelse tekst, die alles zegt over de naam van Jezus. Want die naam betekent 'God redt'. Dat is precies ook de boodschap die de evangelieschrijvers aan ons willen doorgeven: God stuurt zijn Zoon naar ons om ons te bevrijden.

Met Kerst hebben we zijn komst in alle uitbundigheid kunnen vieren, met de herders in het veld en met de engelen die voor Hem hun glorialied zongen. Jezus werd niet geboren op een troon, maar in een voerbak voor dieren. Hij hoort thuis bij degenen die worden aangevochten en bedreigd. De soldaten van Herodes gaan naar hem op zoek en hij moet vluchten, zoals miljoenen mensen dat vandaag ook moeten doen.

De vraag is dan ook: Wat is er van Zijn reddingswerk te merken in de wereld waarin wij leven? Is de vrede dichterbij gekomen? Toch zeker niet. Als in Zijn eigen tijd is er nog overal sprake van oorlog, onrecht, pijn en verdriet. Lied 756 uit het Liedboek, vers 4, brengt dat goed onder woorden: *Zal een dag bestaan, dat oorlog, haat en nijd zijn weggedaan?*

De mensen in Jezus tijd hoopten op een aardse verlosser. Iemand die hen van het juk van de Romeinse overheerser zou bevrijden en overal vrede en gerechtigheid zou brengen. Het gebeurde niet. Jezus werd door de Romeinen gevangengenomen en als een misdadiger veroordeeld tot het kruis. En daarna ging het leven voor de meesten gewoon verder, alsof er niets gebeurd was.

Watersnood

Wat betekent het dan, dat God redt in een wereld die in nood verkeert? Er is een mooi verhaal dat ons op weg kan helpen. Dat gaat zo:

Tijdens een zware storm braken de dijken en het water kwam binnen in het woonhuis van een boer. Hij had echter een vast vertrouwen

in God. Die zou hem redden. Het water steeg en hij moest naar boven. Er kwam een reddingsboot voorbij, maar de boer bleef in zijn huis. God zou hem redden. Toen kwam er weer een boot voorbij, een rubberboot. Hij kon mee, maar bleef op zijn post. Toen het water nog meer steeg en hij op het dak was geklommen, kwam er een helikopter voorbij. De piloot gooide een touwladder naar beneden. De boer deed niets, want hij vertrouwde op de uitkomst van de Heer. Totdat een grote golf over hem kwam en hij in het water verdween.

Toen hij in de hemel kwam zei hij: 'Heer, ik had zó'n vertrouwen in U, waarom hebt U mij niet gered?' Daarop zei de Heer: 'Ik heb twee boten en een helikopter

gestuurd. Wat had ik nog meer moeten doen om jou te redden?'

Zijn hand wel grijpen

Het verhaal wil zoveel zeggen dat Hij komt om ons te redden, maar dat we zijn hand wél moeten grijpen. Hij stuurt zijn Zoon naar ons om ons te helpen, maar we moeten Hem niet tevergeefs laten aankloppen en roepen. God bevrijdt ons, maar Hij doet dat op zijn eigen manier, in het verborgene.

Zijn reddingswerk kan met één woord worden uitgedrukt: Zegen. God zegent en bevrijdt ons door Jezus en in zijn Geest in de dingen die we meemaken, doen en denken. Hij zegent en bevrijdt ons met liefde, moed, geduld, wijsheid, vrede, gerechtigheid, blijheid en heelheid en zoveel meer. Die zegen helpt ons op de weg naar de toekomst.

In die zin wil ik ook iedereen veel heil en zegen toewensen in het nieuwe jaar 2023. Folle lok en seine!

ds. Gerrit Groenevelt uit Bolsward is emeritus-predikant

Leesrooster

Week 3, 15 t/m 21 januari	
zondag	Jesaja 41:8-20
maandag	Jesaja 41:21-29
dinsdag	Spreuken 17:1-14
woensdag	Spreuken 17:15-28
donderdag	Spreuken 18:1-12
vrijdag	Spreuken 18:13-24
zaterdag	Psalm 63

Week 4, 22 t/m 28 januari	
zondag	Matteüs 4:12-17
maandag	Matteüs 4:18-25
dinsdag	Spreuken 19:1-14
woensdag	Spreuken 19:15-29
donderdag	Psalm 60
vrijdag	1 Korintiërs 1:1-9
zaterdag	1 Korintiërs 1:10-17

Persoonlijk

'Het vergrijp van de zeventien ouderlingen'

'Het vergrijp van de zeventien ouderlingen' is de titel van een boekje uit 1872 (dus honderdvijftig jaar oud!) dat ik vond bij het opruimen van de boekenkast van mijn overleden vader. Hij en ik hielden veel van misdaadromans en ik verslond vroeger heel wat 'Agatha Christies'. Maar was dit wel een echte roman? Welke misdaad hadden deze ouderlingen begaan? Wat kun je met zoveel ouderlingen tegelijk zo ontzettend fout doen?

door Christina Danser

Welnu, het boekje is een verslag van een waar-gebeurde crisis in de Nederlands (toen Nederduitsche) Hervormde Gemeente van Amsterdam. Zo las ik in dit boekje dat men zich toen al beklagde hoe moeilijk het was voldoende nieuwe kerkenraadsleden te vinden. En dat de gemeente twee stromingen kende: 'de tevreden en de ontevreden'. Dat lijkt een open deur, maar deze groepen stonden lijnrecht tegenover elkaar.

Het boekje beschrijft dat er predikanten waren die 'modern' preekten en de lichamelijke opstanding van Christus betwijfelden, terwijl anderen dit als een wezenlijk gebeurtenis zagen voor het christelijk geloof. De discussies in de kerkenraad raakten zo verhit en ze werden zo luid gevoerd dat 'de luiken aan de Dam-zijde (van de Nieuwe Kerk) gesloten moesten worden'....

Wel tien vergrijpen

Dus wat was nou het vergrijp? De groep van zeventien ouderlingen werd van wel tien vergrijpen beschuldigd: stelling nemen tegen kerk en vaderland, tegen de traditie, tegen het Heilige Geloof, tegen de predikanten... Hen werd ook verweten de rust en eenheid in de gemeente te bedreigen. Een heuse geschillencommissie werd in het leven geroepen en daarvan is dit boekje een verslag. Het leest als een rechtbankverslag. Elk van de beschuldigingen wordt in detail inhoudelijk geanalyseerd en de uiteindelijke conclusie na honderd bladzijdes lezen, is dat geen van de beschuldigingen stand hielden!

Eind goed, al goed? Nee.

Want hoe was dan deze beschuldiging ontstaan? De clou was dat de groep verontruste ouderlingen een brief met hun zorgpunten door de gemeente hadden laten circuleren en dát had kwaad bloed gezet bij de gekwetste overige kerkenraadsleden. Men vond dat niet eerlijk en men wilde terugslaan. Niets meer, niets minder. De geschillencommissie besluit de boel te suspen: mensen, doe normaal. Praat met elkaar. Verschillende opvattingen mogen naast elkaar bestaan, maar bespreek dat rustig met elkaar en maak het niet persoonlijk door stemming te maken en elkaar in diskrediet te brengen. Jullie zijn christenen en jullie zoeken toch de eenheid in Gods Liefde voor allen zoals verkondigd in de Bijbel?

Niets nieuws onder de zon

Wat vind ik nu van dit boekje? Van alles. Stiekem teleurgesteld, dat het toch geen misdaadroman was, want er was geen vergrijp. Opgevlucht, er is niets nieuws onder de zon: botsende meningen en botsende karakters van alle tijden zijn en het kan juist in de kerk hoog op lopen. De kerkenraadstafel of het overleg van een college of een werkgroep zijn gelukkig geen plaatsen-delic, maar het kan wel af en toe spannend worden als niet iedereen elkaars goede intenties respecteert. En tenslotte: een tikje jaloers, want hadden we maar zoveel ouderlingen als toen!

Referentie: *Het Vergrijp der Zeventien Ouderlingen. Memorie van de Amsterdamschen Kerkeraad der Nederduitsche Hervormde Gemeente. In zake het adres van de HH. G. H. Kuiper c.s. voor den kerkeraad gesteld door Dr. A. Kuiper. Uitgever: H. de Hoogh & Co, Amsterdam, 1872. Prijs 90 cents.*

De Nieuwe Kerk in Amsterdam, gezien vanaf de Nieuwezijds Voorburgwal

Geloofsgetuige

George Fox

'Ik leidde de mensen naar de Geest en genade van God in henzelf en naar het Licht van Jezus in hun eigen harten'

* juni 1624, Fenny Drayton, Leicestershire
† 13 jan 1691, Londen

De beeltenis van George Fox is bekend van de muesli op de ontbijttafel. Fox stond aan de wieg van het 'Genootschap van Vrienden', bijgenaamd de Quakers: een kleine, maar bijzondere tak aan het wereldwijde protestantisme.

Na een avondje stappen in 1643 kwam Fox in een geestelijke crisis terecht. Een tijd van rusteloos rondreizen door Engeland volgde. Wat hij zocht, vond hij niet bij de kerken en hun geestelijken, wel door lezing van de Bijbel. Fox werd een reizend prediker die mensen opriep tot meer diepgang in hun oppervlakkige christendom. Hij wilde toehoorders, inclusief de geestelijken, letterlijk aan het trillen brengen. Vandaar de scheldnaam Quakers.

Een keer of zes zat hij in de gevangenis. De Quakers botsten net als andere 'dissenters' in het Engeland van zijn tijd met de gevestigde orde van kerk en staat. Ze weigerden om principiële redenen de eed af te leggen, verplicht kerkbelasting te betalen en wapens te dragen. Later liepen ze voorop in de strijd om gelijkberechtiging van de vrouw, afschaffing van de slavernij, gelijke burgerrechten voor zwarte Amerikanen en in het verzet tegen oorlog in Vietnam.

Bij Fox begon dit radicale christendom met een mystieke ervaring. Er was hem door de studie van de Bijbel een Licht opgegaan. In de persoon van Christus en Zijn woorden en werken klinkt een Woord dat voor ieder mens de belangrijkste leermeester is. Fox wilde mensen brengen tot 'hetzelfde Licht, dezelfde kracht en dezelfde geest waarin profeten en apostelen gesproken en geschreven hadden.'

Deze nadruk op het innerlijke licht was nieuw. Fox en zijn Quakers stonden aan het begin van de Verlichting. De Europese mens begon steeds nadrukkelijker - en al gauw zelfs fanatiek - het licht van zijn eigen inzicht over alle dingen te laten schijnen. En met het redenerende verstand, met het groeiende wetenschappelijk inzicht en het technisch vernuft zijn grote dingen tot stand gebracht. Maar de menselijke rede op de troon waar vroeger God zat bracht ook veel ellende, van guilotine tot gaskamer. Meer eerbied voor het soort verlichting waarvan Fox getuigde kan nog steeds bepaald geen kwaad.

Bij hem begon het met stille eerbied. In samenkomsten van de Vrienden vormt stilte een belangrijk element. 'Om het Licht van Jezus in onze harten te kunnen laten schijnen'.

Harmen Jansen

Byldspraak - Willem Wilstra Lokkich nij-jier

Faaks freegje jim jim ôf: past dizze foto wol by in nijjierswinsk? In simmerske foto fan de 'tegeltsje-brêge' oer De Moark by Gytsjerk? Ik siet der sels ek wol mei, doe't ik heal novimber dizze foto alfêst útsocht hie foar *Geandewei* 1. Wa wit soe it lân der yn jannewaris wol hiel oars by lizze.

En dêr wie it al sa! Begjin desimber in hegedrukgebiet yn it easten mei grutte kâns. dat it dizze kant opkomme soe. De waarprofeten wiene hiel behâldend, mar it kaam der dochs fan. Guon leafhawwers hawwe op redens stien, mar it winterwaar sette net troch. De foto op de foarside lit wol sjen dat in Alvestêdetocht der lang net yn siet.

Preker 8 fers 17 (NFB) seit it sa moai:

Doe seach ik dat de minske al Gods wurken net útfine kin
en net wit, wat der winliken ûnder de sinne bart.

Hoe't de minsken syn bêst ek docht om it út te sykjen, hy fynt it net.

En mocht in wizen-ien al miene dat er it wit, hy kin it likemin útfine.

In moai passende Psalm is 131 : 1 en 3 (LB)

*'O Hear, ik wol my net bejaan, heechhertich en mei wize waan,
yn dingen swier om te ferstean, dy't boppe myn fermogens gean'*

*Wachtsje op de Hear en wês gerêst, Hy wol, o Israel, dyn bêst.
Hy sil dy hoedzje as in heit fan no ôf oant yn ivichheid*

Douwe A. Tamminga

Geandewei Kerkblad voor de Protestantse Kerk in Fryslân

Hoofdredacteur: Arjen Bakker
Romptastrjitte 15, 9036 PK Menaam
T. (0518) 750 276

Advertenties: J. Hoogenboom
T. (0592) 48 28 30
E: info@hoogenboom-communicatie.nl

Kopij voor het algemene deel:
Uiterlijk 15 dagen voor verschijnen
naar redactie@geandewei.nl

Vormgeving, druk, post- en digitale abonnementen:
Dekker Creatieve Media en Druk,
E: administratie@geandewei.nl

Achtergrond

Het komende Vrederijk

'Wij zullen wandelen in de naam van de Here, onze God'; wat is er een mooier schriftgedeelte om aan het begin van 2023 te lezen dan dat over het komende Vrederijk in Micha hoofdstuk 4? Precies dit gedeelte hebben we aan het begin van het nieuwe jaar nodig. De oorlogen stoppen helaas niet op de grens van 2022, die gaan gewoon door. Maar wij wensen elkaar op de drempel van het nieuwe jaar wél veel heil en zegen - een bede dat het zo verlangde Vrederijk maar snel mag komen.

door Maurice C.J. Wielenga

God leert ons de weg

De oorlogen in de wereld duren maar voort. Mentaal gezien krijg je er op een gegeven moment 'genoeg' van. Wat een verademing kan het dan zijn om eens niet te denken aan wapegekletter, maar aan het komende Vrederijk. In Jesaja 2 en in Micha 4 lezen we bijna letterlijk dezelfde tekst. Je zou haast denken dat Jesaja en Micha deze woorden van elkaar hebben overgeschreven - of mogelijk hebben verzamelaars van handschriften deze woorden geredigeerd.

Micha profeteert dat in het laatst der dagen alle volken de Tempelberg zullen zien en daarheen als pelgrims optrekken. 'Hij zal ons onderrichten, ons de weg wijzen.'

Het gaat hier om de wonderlijke bekering van de volken tot de Here, door Zijn wegen, Zijn paden te zoeken, die Hij wil dat wij gaan. God wil dat verkondigt wordt wie Hij is en wat Hij doet. Alleen in de weg van deze bekering zal er vrede zijn, eeuwige vrede!

Het komt er op aan, aldus Micha, dat er recht gesproken zal worden eer het Vrederijk aanbreekt. Er moeten verschillen worden beslecht. Micha spreekt over recht spreken over machtige natiën tot in verre landen, denk maar aan de hele wereld. Er was een oordeel aangekondigd over Samaria en Jeruzalem (Micha 1: 2-7). De bergen zullen smelten en de

dalen zullen splijten vanwege de overtredingen van het huis Israëls. Samaria zal tot een puinhoop worden, tot een oord om wijngaarden te planten. Met andere woorden: alle huizen zullen vernietigd worden zodat de grond vrijkomt voor wijnbouw. Zo zal God in het gericht komen met volken die Zijn naam oneer aandoen. Dat geldt uiteraard ook op wereldniveau.

God houdt in gedachtenis wat er momenteel aan ongeoorloofde oorlogen gaande is: het onrecht dat in Jemen is geschied, in Syrië, in Sudan, in Oekraïne waar dagelijks onschuldige slachtoffers met bruto geweld uit het leven worden gerukt. Maar ook kunnen we denken aan het toenemende geweld als gevolg van *drillraps* in ons eigen Nederland, de vele steek- en schietpartijen in de Randstad, Brabant en Limburg in 2022. God houdt dit in gedachtenis en zal op de jongste dag Zijn oordeel hierover vellen.

Het komende Vrederijk

Heeft God eenmaal recht gesproken dan zal het vurig verlangde Vrederijk aanbreeken. De zwaarden worden omgesmolten tot ploegscharen. De ultramoderne Duitse Puma-tanks, die nog niet inzetbaar zijn wegens technische onvolkomenheden, zullen niet meer nodig zijn. Dreigingen met atoomwapens zullen niet meer voorkomen. Er zal voortdurende vrede zijn tussen de volkeren. Wat is dat toch

een heerlijk vooruitzicht.

Ieder zal onder zijn eigen wijnstok en vijgenboom zitten: dat is een spreekwoordelijk beeld van ongestoorde vrede. Oudere Leeuwarders die vroeger hard gewerkt hebben bij de Frico, de CAF, de Condens of het GAK, mogen straks genieten van *dolce far niente* ('zalig nietsdoen') aan de oevers van de Harlinger Trekvaart, waar luxueuze appartementen staan of nog komen, om van een welverdiende rust te genieten. Aan de oevers van de Maas in Maastricht zal ik jaren terug al druiventrossen hangen, waarom ook niet in Leeuwarden door de klimaatverandering?

'Alle volken zullen wandelen in de naam van de Here God' - dat is uiteindelijk de ultieme belofte die we uit Micha 4 mogen onthouden. Wij mogen straks voor eeuwig en altijd wandelen in de Naam van de Here God, in het Nieuw Jeruzalem, waar geen wanklank of hulproep meer wordt gehoord.

Het eeuwige Vrederijk, het klinkt haast te mooi om waar te zijn. Toch mogen wij aan deze belofte vasthouden. Het sterkt ons in het vertrouwen, dat God ook in het nieuwe jaar 2023 met ons mee zal gaan, Zijn toekomst tegemoet.

Maurice C.J. Wielenga uit *Joure* is publicist en een vaste medewerker van *Geandewei*

Solidair Friesland

11 Warme Woonkamers open

Een hoge energierekening en dure boodschappen. Dit is geen nieuws maar wel een harde realiteit. Steeds meer mensen krijgen hier last van. Solidair Friesland wil mensen niet in de kou laten zitten en heeft daarom - in samenwerking met andere organisaties - in Leeuwarden een aantal Warme Woonkamers geopend

Wees welkom in de Warme Woonkamer. Een plek waar je overdag kunt zijn terwijl je thuis de kachel uit hebt. Plekken die op verschillende dagen en tijden geopend zijn. Plekken verdeeld over een aantal wijken in Leeuwarden. Je kunt hier een kopje koffie drinken, een spelletje doen of als student even aan het werk. Je kan je boek, puzzel, breiwerk of laptop meenemen of gewoon gezellig aansluiten bij de groep. Bij de Warme Woonkamer kan je jezelf zijn, iedereen is welkom.

Verschillende partijen doen mee zoals Leger des Heils, Jabixhûs, wijkgebouwen en de PKN Fryslân. Inmiddels zijn er 11 locaties waar je zo binnen kan stappen en de kachel aan is. Omdat er enthousiast wordt gereageerd op dit plan is Solidair Friesland nog in gesprek met andere partijen.

Robert Colijn, presentiewerker van Solidair Friesland: „Wij haken aan bij het initiatief van het Leger des Heils en trekken hierin samen op. Toch willen we het project breder neerzetten door op nog meer plekken in Leeuwarden deze Warme Woonkamers te openen.”

Dankzij enthousiaste vrijwilligers worden bezoekers hartelijk welkom geheten. Feike Kooistra, projectleider van de Warme Woonkamer: „We geloven in wederkerigheid. Mensen

die komen zullen waarschijnlijk ook wel wat willen betekenen. We kunnen nog wel wat vrijwilligers gebruiken, maar ik denk dat de vrijwilligers ook zullen ontstaan vanuit de bezoekers.”

Robert Colijn: „We gaan er vanuit dat dit een tijdelijk project is, omdat het gekoppeld is aan de hoge energiekosten. Toch hopen we dat we op verschillende Woonkamers verbinding en ontmoeting op gang kunnen brengen. Dat het ook een plek mag zijn tegen eenzaam-

heid en om nieuwe contacten op te doen. Onze wens is dat deze Warme Woonkamer een blijvende plek mag zijn.”

Kijk voor de locaties en openingstijden op www.warmewoonkamers.solidairfriesland.nl

Elders in Fryslân

Ook elders in Fryslân zijn Warme Kamers te vinden. Het Leger des Heils heeft ze in kaart gebracht op legerdesheils.nl/warmekamers

De Zintuin

‘Polarisatie in de Polder’

Willen en kunnen we in onze samenleving nog wel met elkaar praten? Groepen mensen komen steeds vaker tegenover elkaar te staan, zo lijkt het. Op zondag 15 januari besteden is ‘Polarisatie in de Polder’ het thema van een nieuwe editie van De Zintuin. Van 15.00-17.30 uur in De Kanselarij in Leeuwarden.

Hoe heeft de Friese voetbaltrainer en coach Foppe de Haan van totaal verschillende karakters een team kunnen maken? Wat was zijn ‘recept’? Wat kunnen wij van zijn ervaringen en inzichten leren in een polariserende samenleving? Hierover gaat een gesprek met Foppe de Haan zelf.

Politie voor iedereen?

Ook de politie merkt dat spanningen toenemen. Steeds vaker is het nodig om hard in te grijpen met traangas en wapenstok. Er is steeds meer agressie tegen de politie zelf en ook binnen de politieorganisatie zelf is sprake van spanningen. Branka Stuve-Sarcevic, teamchef ‘Veilig en Gezond werken’ bij de politie Noord Oost Nederland, vertelt over wat de genomen tegenstellingen, intern en extern,

met politiemensen doen. Hoe kan de politie er voor iedereen blijven?

Wiebe Kaspers zingt

Wiebe Kaspers brengt nieuwe songs met mooie rijmen; diepe inhoud op een poëtische wijze gezongen op melodieuze muziek. Speciaal voor deze Zintuin kiest Wiebe enkele van zijn songs, die passen bij het thema. Bezoekers kunnen desgewenst een pastamaaltijd (21 euro) reserveren in het nabijgelegen Het Leven om na te praten.

De Zintuin

Met hoofd, hart en handen ervaren wat zingeving en spiritualiteit in onze samenleving kunnen betekenen. Dat is het uitgangspunt van de Zintuin, een nieuw initiatief in Leeu-

warden en wijde omgeving. De Zintuin brengt sprekers en uitvoerende kunstenaars samen in bijeenkomsten, die niet alleen om kennis draaien, maar ook om beleving en ontmoeting.

Berna Brinkman (docent Nederlands), Helmer le Cointre (theoloog), Gooitsen Eenling (theatermaker), Mirjam van der Hout (coach en initiatiefneemster), Douwe Idema (beeldend kunstenaar) en Konradin Rauh (actuaris) zijn samen ‘De Zintuiniers’.

Kaarten á 15 euro (studenten 7,50) uitsluitend via www.dezintuin.nl

De Kanselarij is aan de Turfmarkt 11 in Leeuwarden, de deur gaat open om 14.30 uur

Boekbespreking

Eredienstvaardig

'Eredienstvaardig', zo heette ooit een tijdschrift voor liturgie en kerkmuziek. Het verschijnt al geruime tijd niet meer onder die titel. Dat geeft mij de gelegenheid om onder die vlag twee uitgaven over liturgie te bespreken.

door dr. Jan Dirk Wassenaar

Wat gebeurt er allemaal rondom en in een protestantse kerkdienst? Volgens Riemer Roukema, onderzoekshoogleraar Vroeg Christendom aan de Protestantse Theologische Universiteit en predikant van de Waalse gemeente te Zwolle, zijn veel kerkgangers zich daar maar ten dele bewust van. Ik denk dat hij daar gelijk in heeft. Het is dan ook een goede zaak dat hij een boekje geschreven heeft over vorm en inhoud van de kerkdienst: *'s Zondags ga ik naar de kerk – of niet*. Het betreft een grondige bewerking van artikelen die enkele jaren geleden in *Geandewei*, *Confessioneel* en *Gezamenlijk Zondagsblad voor Drenthe, Overijssel en Flevoland* verschenen zijn.

Roukema is afkomstig uit een gezin dat lid was van de Gereformeerde Kerken in Nederland, die in 2004 in de Protestantse Kerk in Nederland zijn opgegaan. Maar hij heeft zich later breder georiënteerd. Hij is betrokken geweest bij Youth for Christ en hij heeft contacten gehad met 'evangelische' gemeenten, Pinkstergemeenten en de charismatische beweging. Ook heeft hij de oecumenische gemeenschap in Taizé in Frankrijk en een kleine evangelisch-doopsgezinde gemeente in de Vogezen leren kennen. Hoeveel invloeden hij in de loop der jaren ook heeft ondergaan, uiteindelijk neemt hij het graag een beetje op voor de traditionele kerkdienst, zoals hij het zelf formuleert.

Na de 'Inleiding' staat Roukema stil bij de voorbereiding op de kerkdienst, bij het begin van de dienst, bij de Schriftlezingen en de preek, bij dankzegging, voorbede en de Maaltijd en bij 'Na de dienst'. Vrijwel alle aspecten van de kerkdienst passeren zo de revue. Op deskundige wijze legt de auteur die uit. Af en toe maakt hij een historisch uitstapje, vooral naar de Reformatie en de Vroege Kerk oftewel de eerste eeuwen van het christendom.

Deskundig en toegankelijk

Roukema schrijft niet alleen deskundig, maar ook zeldzaam toegankelijk. Het is verbazingwekkend hoe eenvoudig – dat is iets anders dan simplificerend – de auteur, die een in binnen- en buitenland gerespecteerd geleerde is, de stof weet te presenteren. Hij doet dat steeds heel evenwichtig, erg genuanceerd. Wikkend en wegend. In de ondertitel van *'s Zondags ga ik naar de kerk – of niet* spreekt hij over 'kritische beschouwingen', maar hij is altijd heel mild, zorgvuldig in zijn kritiek.

Bijvoorbeeld als het gaat over stilte of gepraat voor de dienst en over afkondigingen voorafgaande aan de dienst. Hij heeft persoonlijk voorkeur voor stille voorbereiding en hij vindt dat de kerkenraad zich met een hele serie afkondigingen tussen de ontmoeting met 'het heilige', met God, met het evangelie dringt. Nog enkele observaties. Roukema uit enige moeite met sommige liederen van evangelische snit – ze ademen naar zijn mening te zeer de sfeer van louter en alleen 'Gloria', 'Halleluja'. Van veel herhalingen in de tekst is hij ook geen voorstander. Iets anders: hij moet weinig hebben van zodanig beamergebruik

Plaisier en Cornet willen een bijdrage leveren aan de toekomst van de protestantse liturgie, die naar hun mening voldoende vitaliteit in zich heeft. Tegelijkertijd willen ze ontvankelijk zijn voor elementen van de rooms-katholieke theologie en willen ze impulsen van de charismatische beweging honoreren. Ze kiezen niet voor het evangelische *format*, maar stellen zich daarin niet defensief op. Het gaat hen in alles vooral om de spirituele dimensie van de liturgie, die ze als tweerichtingsverkeer kwalificeren: de ontmoeting van God met ons en van ons met God.

Vanuit de invalshoek van ontmoetingen in de liturgie staan Plaisier en Cornet stil bij de ontmoeting in het Woord, in de doop, in het Avondmaal, in het gebed en in ontferming, vrijspraak en lofprijzing. Nadat ze die aspecten hebben behandeld, richten ze de blik op de ruimte en de tijd van de Godsontmoeting (het kerkgebouw, de zondag, het kerkelijk jaar) en op 'de orde' en 'het verhaal'. Wat de orde betreft: er moet een orde zijn, maar dat betekent niet dat de liturgie niet beweeglijk en veranderlijk kan zijn. Volgens de auteurs is er zelfs iets voor 'blended worship' te zeggen: kruisbestuiving van protestantse en andere stijlen. Maar het kan niet zo zijn, zeggen ze, dat de dienst met van alles en nog wat 'opgeleukt' wordt. Van een term als 'liturgie als creatieve oefenruimte' moeten ze ook niet veel hebben. Laat staan van wat ik iemand eens in een vergadering van een jeugddienstcommissie hoorde zeggen: 'dat we een dienst in elkaar gaan zetten.' Dan zouden Plaisier en Cornet de spirituele, (lees: welhaast sacramentele) dimensie missen.

Het ideaal hoog houden

Ook *Dichter bij God* heb ik met veel instemming gelezen. Het steekt een spade dieper dan het boek van Roukema. Andersom gezegd: het is hoger gegrepen. Niet alleen in wat men de 'moeilijkheidsgraad' zou kunnen noemen. Het was mij ook wel eens iets te hoog, in die zin dat ik mij in hemelse sferen zag zweven. Ik bedoel: de werkelijkheid van de kerkdienst is zo vaak anders. Ondertussen is het wel zo dat Plaisier en Cornet het ideaal op die manier hoog houden. Het ideaal? Nee, dat zou hen te menselijk geformuleerd zijn. Liever: het wonder. Dat van de Godsontmoeting in de liturgie. Inderdaad, met minder kan het niet toe. En gelukkig, Goddank geschiedt dat wonder vaak. Voor wie zich daarvoor opent.

Arjan Plaisier en Ineke Cornet, *Dichter bij God. Aanwijzingen voor een rijke liturgie*; KokBoekencentrum, 20 euro

Riemer Roukema, *'s Zondags ga ik naar de kerk – of niet. Kritische beschouwingen over de protestantse kerkdienst*; Uitgeverij Van Warven, 14,95 euro

dat de orde van dienst gepresenteerd wordt als een programma dat afgewerkt wordt – met icoontjes en plaatjes. Over simplificerend gesproken.

En dan de laatste zinnen van het boekje: 'Een van de redenen waarom de rooms-katholieke kerk het protestantse Avondmaal niet op één lijn met de Eucharistie kan stellen, is de achttelooheid waarmee protestanten doorgaans met de restanten van de Maaltijd omgaan. Dat lijkt mij iets om eens goed over na te denken.' Het is wel duidelijk: Roukema heeft een boeiend boekje geschreven. Ik heb het met veel instemming gelezen. Ik wens het een talrijk lezerspubliek toe, bijvoorbeeld via commissies voor Vorming en Toerusting.

Een rijke liturgie

Over 'de ontmoeting met 'het heilige', met God, met het evangelie' gesproken: daarover verscheen *Dichter bij God. Aanwijzingen voor een rijke liturgie*, van de hand van Arjan Plaisier en Ineke Cornet. Plaisier is voormalig scriba van de Protestantse Kerk in Nederland, tegenwoordig is hij predikant van de Protestantse Gemeente De Brug in Amersfoort; Cornet promoveerde in de theologie, ze doceerde christelijke spiritualiteit aan de University of Divinity in Melbourne.

VOLGENDE KEER in G eandewei

*Zwingli, de oervader van het
gereformeerde protestantisme*

